

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.
Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
tkrat tiskana,
od vrete 15 kr.

Naročnina,
oznaniła in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprište rekla-
macije so
poštne prste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nepraktična pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ostale poslani knjige
se ne vračajo.

Izložba učil v Mariboru.

Tri sto let je do malega preteklo, odkar je veliki mojster Komensky postavil na čelo učnim pravilom stavek: Pouk bodi nazoren! Od tistega časa se je to načelo spoznalo in vsprejelo kot temeljno, da ga danes pač ni učitelja, za katerega bi ne bil ta stavek pedagoški dogma. O znamenitosti tega učnega načela v šolskem listu govoriti, zdelo bi se mi torej razžalitev učiteljskega stanu ob konci 19. stoletja.

Kako pa je z izvajanjem tega načela? Nikdo si ne bo upal oporekati mi, če trdim, da smo še silno daleč od tega, da bi smeli reči, da se to načelo vsaj z večjega dejanskega izvede. Pouk po naših šolah se povprek malo ravna po obče priznanem načelu in prav ta nedostatnost je kriva, da vspehi čestokrat niso toliki, kolikih bi želeli in smeli pričakovati.

Odkodi to pride? Kako je mogoče, da se učiteljstvo ne ravna po načelu, katero je spoznalo za pravo? Temu vsaj navadno ni kriva malomarnost, ali zla volja. Pravi vzrok bomo takoj spoznali, ako si ogledamo po različnih šolah učilne zbirke. Navadno jih sploh ni, dostikrat so zelo nedostatne, in le redkokrat bomo našli, da kolikor toliko ustrezajo zahtevam naših šol. Ako pa vprašamo po vzroku tej žalostni prikazni, dobili bomo malo ne povsodi isti odgovor: Denarja ni! Res je, denarja je povsodi pičlo; nekaj pa je menda tudi krivo to, da narodni zastopniki po krajnih šolskih svetih ne razumijo važnosti šolskih učil. Sicer pa bodi pravi vzrok ta ali oni. Ako učil ni, pa jih ni. Učitelj se mora vprašati: Kako si pomagáš? Kajti brez učil ne moreš biti.

Kako si pomagati, to je vprašanje. Marsikdo bi gotovo rad prijel za nož, sveder, in desko, pa kako bi si to sam naredil? Marsikateri učitelj si je vže tudi res to ali ono učilo priredil sam. Vsega pa ne zna in ne more. Česar posameznik ne zamore, to pa bi znabiti vsi vkup itak zmagali!

Takšna premišljevanja napotila so učitelje okraja mariborske okolice na misel, da bi poskusili vsi vkup izvesti, čemur vsak za-sé ni kos. Radi tega je uradna konferencija učiteljstva omenjenega okraja sklenila vže l. 1891. prirediti povodom prihodnje konferencije izložbo različnih učil. Iz različnih vzrokov se ta sklep letos ni mogel izvršiti. Zato je konferencija svoj sklep obnovila ter prejšnje leto izvoljenemu odboru na novo naročila, naj se potruži, da nameravano izložbo uresniči povodom konferencije za leto 1893.

Omenjeni odbor se je dela lotil in hoče sedaj vse sile tej stvari posvetiti. Ker pa odbor sam ne more v primeroma kratkem času opraviti vsega dela, obrnil se je najprej do učiteljstva mariborskega okraja, objavljaajoč v zadnjem zborovanji učiteljskega društva tega okraja načrt izložbe v glavnih potezah. Pri tej priliki pokazalo se je veliko zanimanje za stvar, delo se je nekoliko razdelilo in iščejo se sodelovalci.

Stvar se ne tiče samo šol mariborskega okraja, ampak vsak učitelj, ki se za to zanima, se lahko okoristi te prilike. Radi tega bode izložba brezplačno pristopna vsakemu, kdor si jo hoče ogledati. Iz istega vzroka se obračam danes do vseh učiteljev, ki čutijo v sebi kaj spretnosti, da nam pomagajo do dobrega uspeha. Kajti, še jedenkrat povdarjam, nam ni le za šole mariborskega okraja, ampak za vse šole, v prvi vrsti seveda za šole po južnem Štajerskem.

Z ozirom na nameravani namen se bode izložba nekaj drugače uravnala, nego je to pri drugih navada. Kaj nam pomagajo še tako lepa učila, če so tako draga, da si jih šola omisliti ne more? Zato se bode izložila kolikor je mogoče le takšna učila, ki so jih učitelji sami izdelali. Samo nekatera učila, ki jih učitelj sam izdelati ne more, ki so pa neobhodno potrebna, vzela se bodo izmed umetno (po tovarnah) narejenih. Glavna stvar ni umetno in posebno lično izdelovanje, ampak priprostost, poučljivost in dober kup.

Namerava se sestaviti, kolikor je mogoče popolno učilno zbirko za štirirazredno šolo, in sicer tako, da se bode napravil podroben učni načrt, v katerem bode zaznamovana za vsaki teden iz vsakega predmeta učno gradivo in zraven učila, ki jih je k temu treba. Dotična učila se bodo s številkami zaznamovala, da jim bode lahko določiti mesto, kamor spadajo. Za tri-, dve-, in jednorazrednice se bodo izdelali samo učni načrti, na katerih se bodo zaznamovala potrebna učila, nahajajoča se v zbirki za štirirazrednico.

Vsako učilo bode imelo listek, na katerem bode zapisano ime učila, potrebna terminologija in ime izdelovalčeveo.

Izložilo se bode:

A. Knjižnica, *a)* za učitelje, *b)* za učence.

B. Podrobni učni načrti za jedno-, dve-, tri- itd. razrednice.

C. Učila. *a)* Ze veronauk. *b)* Za čitanje in pisanje (splošna učila za čitanje in pisanje, učila k obdelovanju pejedinih beril). *c)* Za nazorni nauk (po podrobnem načrtu). *d)* Za računstvo in oblikoslovje. *e)* Za prirodoslovje (zbirke na različne načine ohranjenih prirodnin, kolikor jih spada v načrt za ljudske šole, učila za obdelovanje pojedinih združnih skupin). *f)* Prirodoslovje (po učnem načrtu). *g)* Zemljepisje (načrti šolske sobe, šolskega poslopja, šolskega kraja, kulturnih okrajev, zemljevidi itd. učila za astronomično in fizikalično zemljepisje). *h)* Zgodovina. *i)* Risanje. *k)* Petje. *l)* Telovadba. *m)* Ročna dela.

Še jedenkrat prosim in vabim, da bi učitelji prav mnogoštevilno sodelovali, kajti samo na ta način bode mogoče doseči kaj dovršenega. Rad sem pripravljen podajati vsakojakih pojasnil.

Schreiner.

Kako je obravnavati realije, da podpirajo in pospešujejo tudi jezikovni pouk.

(Govoril pri V. štaj. dež. učiteljski konferenciji v Gradci Fr. Frisch.)*

Stvar, o kateri nam je posvetovati se, vže davno ni več vprašanje iz teoretičnega stališča. Če se je vkljub temu visoko deželno šolsko oblastvo odločilo, zahtevati od naše današnje konferencije, da tudi izrazi svoje mnenje o tej zadevi, je to dokaz, da se praksa šolskega življenja še ne vjema povsod ali vsaj ne v zaželjeni meri s teoretično dognanim in da je torej potrebno, da se pripravi učiteljstvo do obnovljene zavesti o pravem razmerju mej tako važnima poučnima oddeloma, kakoršna so jezik in realije. Kajti vsaka zmota o tem razmerju gloda ob celotnem šolskem uspehu in spravi obstanek realnih predmetov v vrsti izobraževalnih sredstev v nevarnost.

*) Ta razprava zdi se nam vredna, da se seznaní z njo tudi slovensko učiteljstvo. Podamo jo torej „Popotnik-ovim“ bralcem po nemškem izvirniku.

„Občekoristne znanosti“, kakor so realije imenovali pred Harnisch-em, so se itak ne samo mnogo pozneje uvrstile v učno nalogo ljudske šole ko znani trivij, ampak še do dandanašnjega dne niso varne resnih in nikakor ne vedno zlobnih napadov. In kdor meri predmete le po njih neposrednej vporabljenosti in koristi za praktično življenje, tudi ni na nepravem potu, če prisoja jezikovnemu pouku večjo vrednost ko realijam. Korist jezikovnega pouka spozna vsakdo, ne tako pa korist realij, da-si se priznava vedno bolj zemljepisju in zgodovini patrijotično, prirodoznanstvu večinoma praktično izobraževalno vrednost. Kjer se pa, kakor se še često prigaja, zlasti pri jezikovnem pouku, oziroma pri njegovih vseh prikazujejo resne nedostatnosti, spomnimo se načela: „Najprej potrebno in potem koristno!“ in zahtevamo, da se prečrtajo realne stroke. Je-li to stališče opravičeno, nas uči nepristranska ocena globlje zveze mej realistično in jezikovno izobraženostjo.

Pojem in beseda, misel in stavek tvorijo pri vsem pouku dve vrsti, kojih druga drugo reproducira, kojih nobedna sama za se ne more zahtevati veljave. Vendar je vrsta pojmov prvotna, jezikovna odvisna; tvoritev jezika je s tvoritvijo pojmov in mislij najtesneje zvezana. Kdor ima mnogo bistrih in določnih predstav, jasnih pojmov in mislij, ta je gotovo spreten tudi v govoru in pisavi. Ker si pa pridobivamo predstave, pojme in misli v prvi vrsti ne po jeziku samem, ampak po svetu, po stvareh, je realni pouk, v kolikor zasluži to ime, ob enem jezikovni pouk. Čem bolj bogati in jasni prvi življenje pojmov, vzbuja in vodi fantazijo, z razločevanjem in primerjanjem, s sojevanjem in sklepanjem, z opredelitvijo in razvrstitvijo izobrazuje razum, tembolj bode rasla pri učenci zmožnost izražati svoje misli.

Drug vir tvoritve pojmov in mislij in vsled tega jezika je sicer na polji etičnega pouka; ali pojmi slednjega so vkoreninjeni v realističnih. Ako si naj otrok razjasni nraven pojem, se je moral vendar prej učiti, ločevati splošno predstavo od realnega njenega predmeta. To zmožnost si pa prisvoja otrok le, ako se mnogotero peča s konkretnimi predmeti. Čem bolj dozoreva njegov duh, tembolj lahko pogreša neposrednega naziranja. Čisto brez tega vira v pomnoženje svoje duševne svojine pa ne bo mogel nikdar biti, in vse njegovo življenje bodo imele le one duševne podobe največ jasnost, ki se opirajo na neposredno naziranje.

„Čutne stvari“, pravi Komenski v „orbis pictus“, morajo se čutom predstavljati, da jih lahko razum zapopade; kajti ničesar ni v razumu, česar ni bilo prej v čutih. Radi tega se morajo tudi besede le v zvezi s stvarmi poučevati in učiti.

Če realni pouk marsikaterikrat ne zoreva gotovih, naprej delujočih znanostij, katere se lahko od njega pričakujejo; kakor vkljub temu, da se gojujejo v vsaki šoli realne stroke, vspehi jezikovnega pouka v marsikaterem oziru zadovoljujejo pristojne razsojevalce le jako zmerno, je pglavitni, da-si ne jedini vzrok tega nedostatka pomanjkanje nazorljivosti, ob katerem še vedno boleha realni pouk. In najhujše je, da mnogi, ki tako škodljivi verbalizem iz prepričanja obsojajo in se torej trudijo, izogniti se mu, vendar ne morejo vsekdar odtegniti se njegovemu vpljivu. Kolikokrat se zasači tudi najvestnejši učitelj, da ponuja besede mesto stvari, in kolikokrat se — ne zasači. Saj velja tudi pri pouku moč tradicije in vzgledov, katerej se je le težko odtegniti. A koliko tistih, ki danes učijo, so le v nezadostnej meri skusili na samem sebi blagoslov dosledno izvršenega, nazornega pouka! Mi smo pač mnogo preveč navajeni knjižne modrosti, da bi mogli vedno občutiti, kje se godi nazorljivosti krivica. Tukaj more le pomagati, ako samega sebe najstrožje in nepristransko skušamo, dalje ako proučujemo one hvala Bogu ne več redke spise, ki kažejo tistemu, ki si je svojo modrost pridobil le iz knjig, kako se poučuje v resnici nazorno in naposled, ako se pečamo z obdajajočim nas dejanskim svetom, odzvaje se Diesterweg-ovi zahtevi: „Vsak učitelj bodi prirodoslovec!“ Kar smo si po zadnjem

potu pridobili, po kolikosti res ni mnogo in se marsikomu ne dozdeva truda vredno. Vendar pa je neizgubljiva, sadunosna last, v tem ko ponuja knjiga manj trudapolno in bolj po ceni raznotere vednosti, poleg tega nas pa lahko vara, da smo si pridobili pojme, ki so pa v istini le obrisi.

Ume se samo po sebi, da mi ne pride nikakor na misel, napovedati knjigam boj: a svarim, da ne zgreši realni pouk svoje naravne podlage. Če navadiš otroka, da slepo poišče, kar mu veliš, da govori brezmiselno za teboj, da zamenjuje izraz in misel — in to se zgodi, če manjka nazorljivosti ali če vceplješ otroku stvarino samo vnanje, ne pa, da si jo učenec sam prisvaja in pod učiteljevim vodstvom notranje prebavlja — je posledek samo navidezno znanje, katero ne pomnoži v resnici niti zaklada mislij niti jezikovnega zaklada. Ta pomnožitev se pa doseže, ako učiš otroke, da govoré in pišejo pred vsem o tem, kar so sami videli, skušali, primerjali in duševno doživeli. Treba je torej otroke voditi na vrt, na polje, v gozd; opozarjati jih na stvari v njih bližini, njihovo delovanje, njihovo zvezo in njihove zakone; podati jim trdno podlago za razumevanje zgodovinskih dogodkajev in oseb z opiranjem na točke, segajoče v sedanjost. Tako doseže realni pouk uspeh in se učenci vsposobljajo, da praktično izražajo res lastne misli.

Kajti vsled neločljive zveze mislij in govora vstvarjajo točni pojmi in jasne misli tudi točno, jasno izraževanje, dà, misel pridobi po jeziku še le prav obstanek. Kdor hoče pospešiti zgovornost učenčev, ne more storiti nič drugega, nego da najprej odpravi uboštvó v mislih, in to zgodi se, kakor sem rekel, po naziranji — „es führt kein and'rer Weg nach Küßnacht“. Ali naziranje treba v jedno mer vaditi. Otroci navadno le površno gledajo in poslušajo. Pri tem nezadostnem naziranji čuti sicer ne mirujejo, ali vtisu, ki je nastal v duši, nedostaje jasnih potez, točne barve — slika odgovarja le približno istini. V tem oziru ostane mnogo ljudi vse svoje življenje v otroškem stanji. Skušajmo le lastne svoje pojme katerekoli stvari, katero smo videli vže mnogokrat in vprašajmo se ali moremo takoj n. pr. narisati vijolične liste ali povedati število okenj kateresibodi hiše, mimo katere hodimo vsaki dan. Morda moramo osramočeni priznavati, da tudi mi nikakor ne gledamo, kar vidimo. Kako motni in nejasni morajo biti torej pojmi mladih duš, če ne skrbimo pri pouku za popolno nazorljivost in duševno predelanje pridobljenega znanja! Da se pa o zaplavljenih, nejasnih slikah ne da mnogo reči, je pač jasno. Če si more otrok predstavljati samo neukretno telo kravino in rogove, bo tudi jezikovna obravnavá teh znakov kmalo končana. In kako je še le pri tistih pojmi, ki ne morejo dospeti neposredno po posredovanji čutov v dušo, ampak morejo nastati še le tedaj, ako se spajajo s stvarmi, katere smo v resnici videli, če je vže le-to najbližje, kar bi moralo tuje vstvarjati in podpirati, nejasno in zaplavljeno.

Zahtevati moramo torej, da prisili realni pouk vse čute k delu, ne samo za jeden trenotek, ampak vtis mora biti trajen in učence je primorati, da si to, kar so gledali, v duhu predstavljajo in pojem zopet primerjajo z istino. Učence bi moral, če ima potrebno ročnost, znati narisati lisico, šolski kraj itd., če so se ti oddelki obdelovali. Kako se veseli otrok, če si tako polagoma pridobiva jasen pojem, postane zgovorno, kakoršno je mej svojimi, če lahko govori o kepanji, o božičnih darilih ali o kakem šolskem dogodkaju. Zdaj ima vsaj misli in lahko jih izkoristi — učitelju treba skrbeti samo za dober red, priti nedostatnostim v okom, popraviti izvršene napake in pripomoči, da najde lepe oblike. O učitelji, ki vstreza vsem tem zahtevam, katere mu stavi realni pouk, pa velja potem tudi Schiller-jev izrek:

„Und eine Lust ist's, wie er alles weckt
Und stärkt und neu belebt um sich herum
Und jede Kraft sich ausspricht, jede Gabe
Gleich deutlicher sich wird in seiner Nähe!
Jedwedem zieht er seine Kraft hervor,
Die eigenthümliche, und zieht sie groß“.

Jasno je pač, da se pri takem intenzivnem, ne docirajočem, ampak bistveno razvijajočem realnem pouku učni načrti nikakor ne morejo stvarno preobložiti. Vsaka preobilica ne dopušča vglobitve, ina pa tudi skušnjavo v sebi, da se prezira jezikovna stran odgovorov učencev in zanemarja vaja in ponovitev, ki sta baš pri jezikovni izobrazbi jako važni.

Ako se pri ponavljanji kolikor mogoče menjava stališče, da se kaže ponovljeni predmet v spremenjeni obliki in razsvetljava, potem pouku tudi ne manjka mičnosti novosti, po kateri se dajo baš duševno gibčni učitelji tako lahko zapeljati k škodljivej prenačlenosti.

Pripoznava-li učitelj gledé na predelanje učne stvarine formalne stopnje Herbart-Ziller-jeve šole ali ne — vsekakor ne bo, če mu je na tem, da se res zagotovi dober učni uspeh na tvarni in jezikovni strani, smel zamujati:

Prvič, vsestransko razvijati podano stvarino in sicer vselej najprej z jasno, stvarno in jezikovno pravo ustmeno besedo; s tem je ob enem rečeno, da se berilo ne sme pred ustmeno razpravo obravnavati, ampak za njo.

Učitelj mora drugič posamezne rezultate, do katerih mora dospeti po potu razvijanja, koncem vsakega odstavka ali vsaj koncem ure v kratkih, jezikovnih stavkih celotno dati izražati.

Tretjič, mora te sklepe mnogokrat vaditi, pri tem pa vedno imeti smoter pred očmi, da se morajo učenci vsposobljati, da se izražajo samostalno o obravnavanih predmetih ter torej vže zgodaj omejevati razkosanje stvarine po posamnih vprašanjih in odgovorih.

Učitelj dalje ne sme pozabiti, da se morajo, primerno obema vrstama mišljenja, analitičnemu in sintetičnemu, razločevati in vestno gojevati tudi dve vrsti jezikovnih vaj. Kakor se vrste analitične jezikovne vaje premišljevanju in obravnavanju posamnih predmetov in pripomorejo učencu do gotove zaloge jezikovnih oblik, tako se družijo sintetične jezikovne vaje z poiskanjem sorodnih predmetov in dovajajo do oblasti nad jezikovne oblike, prisvojene do tedaj.

Ali ne gledé na to dvojno jezikovno vajo, katere vsak del zahteva in tudi najde ozira, če se obravnava realni pouk nazorno in razvijajoče, mora učitelju pri vsaki lekciji gotovo smoter jasen biti ne samo v stvarnem, nego tudi v jezikovnem oziru; vsaj ima vendar vsak predmet, dà, skoraj vsak oddelek svoje posebne besede in izraze. Nikakor ne zadostuje, prepuščati se pri njih podelitvi samo slučajju, navdihu trenutka. To stori lahko učitelj zrelejših učencev — učitelj ljudske in meščanske šole mora se vsekdar in povsod zanimati istotako za jezik kakor za stvarino.

Postavim, učitelj hoče obravnavati lego gor in tok rek domače dežele, tedaj bo lahko rabil celo vrsto krajevnih predlogov. Vendar ne bo brez pomena, ali porabi vse rabljive predloge, ali pa — ne da bi jezik oškodoval — če rabi le nekaj izbranih predlogov tako dolgo, dokler niso prešli po svojem pomenu in svoji rabljivosti v last učenčev.

Ali gre se za predavanje zgodovinske slike. Tukaj bo učitelj, ne da bi morali učenci to baš zapaziti, gledé na jezikovno stran posebno gledal zdaj na sklanjatev lastnih imen z dotičnimi, njim pripadajočimi pristavki, zdaj na vajo v sinonimnih izrazih, zdaj zopet, po potrebi in ne da bi prejšnje zanemarjal, na neposredni govor itd.

Pri takem postopanju napreduje jezikovna izobrazba, kajti učenec si zapomni jezikovno obliko, ki se opira na zanimajočo ga, relativno popolno celoto, mnogo gotoveje, nego če mu vbijaš jezikovno obliko v posamnih stavkih v glavo, in da-si ne moremo pogrešati formalnih jezikovnih vaj v posebnih slovniških urah vže z ozirom na gotovo, potrebno sistematiko, vendar ne bodo zahtevali toliko časa, če se jim je zavedoma gladil pot pri realnem potu po označenem načinu.

Če se zahteva, da se mora učitelj zavedati v vsaki realni uri jezikovnega smotra, je sicer treba posebne priprave. Ali ta dolžnost učiteljeva je utemeljena v nalogi, koja izvršujejo realije v ljudski šoli, in ta priprava sili učitelja, da si je vsekdar zvest naloge realnih strok.

Če je pa ta zahteva utemeljena, sledi iz nje neogibno še druga, namreč ta, da se zabeleži poglobljena jezikovna vaja, vršeca se pri vsaki tvarini, tudi v tednici, da ima učitelj pregled o izvršenih jezikovnih vajah in zanesljivo zaslonbo za ponovitev in dopolnitev.

Ako je tako vknjiževanje vže učitelju jednorazrednice potreba, je v veliko večji meri še na več- in mnogorazrednicah, na katerih mora učiteljev naslednik vendar vedeti, ne samo, koliko tvarin, ampak tudi kako je iste obravnaval v jezikovnem oziru njegov prednik, kakor je tudi učitelju spodnje stopnje največje važnosti, da skrbno analizira obzorje na novo vstoplih in vspeh te analize uporabi pri nazornem nauku.

Da je dolžnost učiteljeva, poslužiti se pri pouku vseskozi pravilnega, priprostega in jasnega izraževanja sem vže rekel in se prav za prav razume samo po sebi: vsak pouk v ljudski šoli mora biti ob jednom jezikoven pouk. Istotako znana in utemeljena je zahteva, da govori učitelj sam malo, učenec pa nasprotno kar največ: „Če naj govore otroci, mora znati učitelj molčati, oba pa se morata učiti poslušati“. Kjer je torej le mogoče, varčuj učitelj z besedami in potrudi se, dovesti učence s samimi migljaji in pičlimi opombami do tega, da povedó, kar so zaznali, v popolnih stavkih in da istotako utemeljujejo svoje trditve.

Iz ozke zveze jezikovnega in stvarnega pouka okoristi se, kakor smo videli, bogato jezikovni pouk. A korist je vsekako mejsebojna: „Vsakdo lahko spozna, da misli tem jasneje, čem več misli v besedah“. Jezik je baš sredstvo, s katerim se utrdé predstave, pojmi in misli v duši in se podelé drugim. Pritegnem torej švicarskemu šolniku, ki (prim. „Schweiz. Lehrerzeitung“ 1891, stran 278.) pravi: „Temeljito realno znanje se ne more misliti brez določenega jezikovnega izraževanja. In čem večkrat se izražajo, tem gotoveje se oklepajo duše. Jezikovno izraževanje utrdi in ob jednom jasni duševna podobja. Ni preveč rečeno, če se trdi, da učenec vé prav za prav le to za gotovo, kar more izražati samostojno v . . . pismenem jeziku. In ustmeno izražujoč ter pišoč na novo pridobljeno znanje misli svoje misli in pojme določeneje in jasneje, kakor to stori sam za se. Pri pisanji ima zajedno mnogo več časa, da vsestransko jasno premišljuje, da najde nove misli, kakor pri govorjenji. Tako je realna ura, v kateri učenci napišejo, kar jim je od zadnje postalo duševna last, istotako dobro vporabljen v korist realnega znanja, nego prejšnja, ki je bila namenjena za nove pridobitve.*)

*) Stavke, katere je potem poročevalec stavil, objavili smo na strani 290. letošnjega „Popotnik-a“. Uredn.

Slovniške črtice.

VI.

- a) **Slovniške opombe.**
- b) **Obravnava stavkov.**

Prej ko začenjam različne stavke obravnavati, zdi se mi treba ter pravilno, v kratkih potezah izviti jedro zuanih „Slovniških črtic“ ter še pridjati, kar se mi dozdeva prilično, da bomo določena slovniška načela bolje razumevali.

Ne bojim se, da bi bilo težavneje obravnavati stavke po teh načelih, temveč strah me je silovite stare navade, železne srajce, ki nam ne dopušča, da bi poskušali resnice novih nazorov praktično uporabljati.

Vže Diesterweg v svojem „Praktischer Lehrgang“ III. pogl., str. 69 je predaval: „Dennoch halte ich es für natürlicher, einfacher und klarer, eigene Bestimmer der Copula anzunehmen.“ Stavkom „die Luft ist heute rein“ in „das Wetter war gestern stürmisch“ je dostavil nedvomljivo resnico: „Eine nähere Bestimmung der Zeit muss sich doch auf den Begriff beziehen, welcher die Zeit überhaupt ausdrückt“. V II. pogl. str. 137 ima Diesterweg „terminus Subjektiv“, „vezilo“ mu je bistveni del vsakega stavka; kajti v njem je zapopaden pojem bitja. In te starine so še dandanes slovničarjem novine? V II. pogl. str. 173 celó jasno povdarja: „In gramatischer Hinsicht gibt es nur einen Hauptbestandtheil des Satzes: das Verb.“

To vse preudarjaje se potem ne čudimo, če še večina slovničarjev sedanjega veka pončuje, kakor „Tilemann Olearius“ (primerj. R. Hanus, Beiträge zur Geschichte des deutsch-sprachl. Unterr. im siebzehnten Jahrh., str. 135) kot absolutno resnico: „Der nominativus gehet vor dem verbo her und regieret den numerum und personam dieses wird in dem bilde den kindern gewiesen durch den könig, der einen scepter in der hand hat, damit sie allezeit auff den nominativum acht haben mögen: denn er ist der rectus, rex vel regens, er regieret und sehet an die construction?“

Ne bodi nevoljen, dragi čitatelj, če ti očitam, da si še morda tudi ti po vsem „Tileman Olearij“, pa saj si lahko pomagaš: sleči njegovo suknjo ter si obleči Diesterweg-ovo, saj vidiš, da je Olearij-eva vže zastarela in zglodana ter ti Diesterweg svojo ponuja. Ravno to ti tudi svetuje jeden največjih strokovnjakov na slovniškem polji C. Th. Michaelis („Zeitschrift für Völkerpsychologie und Sprachwissenschaft“ Band XVI., Seite 462) rekoč: „Die Einheit und das Wesen des Satzes im „verbum finitum“ zu suchen, in diesem die lebendige Kraft des Satzes zu weisen, scheint mir der einzige Weg, über die nichtssagenden oder irrtümlichen Satzdefinitionen hinwegzukommen.“

Vse to pretresovavši me je vzbujalo, da sem izjavil v večjih člankih poznane nazore, v katerih sem razvijal, potrjeval in kolikor mogoče dokazoval njih resnice. A s temi spisi nisem nameraval, morebiti vničiti šolsko mladež z novimi slovniškimi teorijami, marveč odstranil bi rad vsa nejasna, znanstveno nepotrebna razlikovanja, ki res niso sposobna, da bi nčencem bistrila um in vedrila njihov duh.

Zato zdi se mi treba ter se da tudi izvršiti, da se umeščajo namesto nepravilnih in nejasnih oznak, pravilne, določene in jasne.

Temelj vsakega stavka je vladajoči glagol (v določniku, velelniku, želelniku in pogojniku), bodi-si z besedo razodeta misel trdilna ali nikalna. Vsak vladajoči glagol je vže stavek v najprostejši obliki, dasi je njegova vsebina mislij včasih malenkostna. Besedne skupine brez vladajočega glagola pa niso stavki, dasi moremo ž njimi misli razumljivo izraževati. V vsakem vladajočem glagolu se izraža 1. stanje (delajoče, trpeče), 2. nekaj, na čem to stanje tiči; to je 1. glagolova vsebina (nedoločnik), 2. glagolova oseba (in 3. neka oboje vezajoča moč). Glagolova vsebina je dopovedek, glagolova oseba osebek stavka. V stavku „čitaj!“ je „čitati“ glagolova vsebina in za to dopovedek, nagovorjen pa glagolova oseba, torej osebek.

Tudi glagolova oblika „je“, ki se označuje krivo kot vezilo, ima v sebi glagolovo vsebino „biti“ in glagolovo osebo (tretjo, ki se od govorečega in nagovorjenega razlikuje); torej združuje v osebi vse, kar je za stavek, za dopoved neobhodno potrebno. Določim v „je“ zaznamljeno tretjo osebo s posebno besedo (osebkovo besedo) n. pr. „deček“ in glagolovo vsebino „biti“ s „pridni“, tedaj postane bogatejši in zato razumljivejši stavek: „deček je pridn“.

Osebkova beseda se definuje kot določilo glagolove osebe. Pa je osebkova beseda določilo vladajočega glagola, torej od njega zavisi, to se označuje posebno s tem, da jo

lahko zavisnik (osebkov) zastopa. Navadna oznaka, da je osebek to, o čem se nekaj pové, je nepravilna ter nerabljiva, ker se s tem podaje znak, ki velja najmanj o vsakem samostalniku v stavku. Osebek je to (kakor se v nekaterih slovniceh pravilneje poučuje), o čem se celi (polni) dopovedek poveda.

Ker se nam v vladajočem glagolu pokazuje glagolova vsebina vže po naglasu kot najvažnejša, se to lahko naravnoč zove dopovedek, glagolova oseba osebek in imenovalnik določujoči glagolovo osebo pa se naj imenuje osebkova beseda (Subjectswort); po takem ne bo brezosebkovih stavkov, le nekateri bodo brez osebkove besede.

Sevéda so v zloženih časi dopovedki cele zložene glagolove oblike, akoravno poleg vladajočega glagola stojé še druga določila. Kar se tiče dopovedkovih določil, se morajo slovniško razločevati; dopolnila (tožilnik), dopovedkov dajalnik in roditeljski, prislovica določila (časa, kraja, načina, vzroka) ter skloni s predlogi.

Nepravilno in nejasno je sklone s predlogi časoma prištevati dopolnilom, časoma prislovnim določilom. A jako pospešuje slovniško védo in vzorno mišljenje, če se učenci vadijo zasledovati izvirni pomen predlogov izrazujočih sploh neko razmerje v prostoru (glej skloni s predlogi). Prilichno in naravno je, da imenujemo dopolnila (Object) samo tožilnike, ki postanejo pretvorjeni v trpno dōbo osebkove besede v imenovalniku. Za dajalnike in roditeljske zaviseče od glagola zadostujejo najboljše (dosledno z ozirom na dopovedkov imenovalnik) izraz: dopovedkov dajalnik in dopovedkov roditeljski. Jasnejši ter dosti krajši so ti izrazi kakor „daljšé dopolnilo v dajalniku in roditeljski“ (entfernteres Object im Dativ und Genitiv). Dajalnikova, roditeljska ter dopolnila s predlogi so nove iznajdbe, ki imajo svoj vzrok v pomešavanji slovniških pojmov s stvarnimi.

V premnogh stavkih, ki pomagajo delati večjo stavkovo celoto, se morajo iz prejšnjih stavkov stavkova določila dopolnovati, če hočemo celoto stavkovo zapopasti, včasih prislovno določilo časa, včasih osebkova beseda, včasih skloni s predlogi in druga določila. Zopet v drugih stavkih se pokazujejo včasih ta, včasih ona stavkova določila po dvakrat in večkrat, včasih združena z vezniki, včasih pa stojé nevezana določila poleg drugih.

Preudarjaje to dvojno razmerje pridemo do spoznanja, (glej skrčeni stavki) da je pojem „skrčen stavek“ celó nepotreben; kajti nejasen ter nepravilen. Po prvem razmerji je „Cezar je prišel, videl, zmagal“ zveza treh stavkov in sicer stoji samo v prvem stavku osebkova beseda, v drugem in tretjem pa se celó lahko določi. Gledé na drugo razmerje pa je stavek: „Zlato, srebro, svinco in železo so kovine“ stavek s štirimi osebkovimi besedami.

Celó nepotrebno ter nejasno je razločevati gole in razširjene stavke. Izraz „prost stavek“ popolnoma zadostuje. Kje bi se naj končali goli stavki, kje začenjali razširjeni? Goli stavek bi bil stavek v najprostejši obliki, torej vladajoči glagol brez vsakega določila. (Pišeš. Mislim.) Vladajoči glagol bi bil torej gledé na stavek „deček piše“ gol kakor stena. Prvo stavkovo določilo bi bila osebkova beseda k vladajočemu glagolu, najpred sama, potem pa z vsemi prilastki; kajti s celim osebkom (z osebkovo besedo z vsemi določili) se v vladajočem glagolu zaznamljena subsistenco najjasnejše izražuje; z osebkovo besedo z vsemi določili ni prišlo k vladajočemu glagolu nič novega, temveč le jasnejši izraz za subsistenco. Po takem bi bil stavek s celim osebkom še gol, in to nasprotuje pojmu „goli stavek“; kajti osebkova beseda sama in s prilastki je določilo glagolove osebe, a „gol stavek“ je stavek brez vsakega določila. Dalje bi šlo pomisliti, katera stavkova določila stojé vladajočemu glagolu določenemu z osebkovo besedo bližje, prislovna določila časa ali dopovedkov imenovalnik. Prislovna določila namreč izražajo le jasnejši čas v glagolovi obliki

vže zaznamovan, a dopovedkov imenovalnik označuje ali popolno istost (identitas) osebkove besede ali nekaj gledé na posebnost glagolove vsebine le v določenih lastnostih područenega. Nekaj dalje ležeča določila so prislovna določila kraja, načina in vzroka; kojih glagolov pojem ne zaznamuje. V zadnji vrsti bi sledila določila, katera spravljajo bistvo (Substanz, substantia, οὐσία) izraženo z osebkovo besedo v razmerje z drugimi bistvi, torej najpred dopolnilo gledé na slovniški znak najtesnejše združeno z glagolovo vsebino; potem še le dopovedkovi dajalniki in roditeljski in končno skloni s predlogom.

Po tej razredbi stavkovih določil bi se stavek razširil, a njegova vsebina v resnici krčila, nikoli širila. Ne verjamem, da bi po tej pravni razredbi učenci v ljudski šoli mogli lahko pregledati naraščanje stavka. Za nje popolnoma zadostuje, če dobé (in to je naloga slovniškega pouka v ljudski šoli) jasni pojem o tem, katera različna določila se v stavku nahajajo ter vsakokrat določiti vedó, čemur vsako stavkovo določilo pripada, t. j. katera stavkova določila pojasnjujejo osebo in osebkovo besedo, katera glagolovo vsebino.

O osebkih v roditeljski, dajaljski in tožiljski po samostalnikih združenih z glagolom „biti“ je dokazano, da so dopovedkova določila v roditeljski, dajaljski in tožiljski, kajti slovničarji so vrgli predmet na podmet. (Glej V. b.)

Stavkova določila (nedoločnike, deležnike, apozicije) zvati skrajšane stavke je celó nepravilno. (Glej skrajšane stavke!)

V nekej nemškej slovniči (leta 1883. izdani) berem: „Zavisnik se zove škrajšan, ako mu razun besede z glavnim stavkom ga vezajoče manjka osebek ter glagol stopi v nedoločnik ali deležnik.“ Če to ni nož brez rezala, kateremu manjka držaj, tedaj ne vem, kateri primerjaj bi tej oznaki bolje ugajal. Osebká ni, tudi vez združujoča zavisnik z glavnim stavkom mu manjka, vladajoči glagol, stavkov glavar, je vničen; a baš je ta vez besedi stavek; torej nahajamo tudi hiše brez streh in sten.

Če poročamo učence o pojmu brezosebnih glagolov, se jim mora pojasniti, da se tukaj razumeva pojem „oseba“ celó drugače, kakor takrat, kadar se navadno o glagolovih osebah govori; to razvidi tudi najslabejši učenec. Imenujmo te glagole brezimene; kajti njihov bitni znak je, da do sedaj niso izumili imena, ki bi glagolovo tretjo osebo določevalo.

Konečno še opomnim, da je navadna oznaka: stavek je z besedami razodeta misel, preširoka, kajti objema tudi stavkova določila, skupine besedij (sukanje zemlje okoli svoje osi), ki niso stavki. Stavek je torej z besedami razodeta misel s pomočjo vladajočega glagola.

Konečno sledi izbirká priličnih stavkov ter njih obravnava oziraje se posebno na prosti stavek.

Matija Herič.

Slovstvo.

Ocene.

Andrej Senekovič, c. kr. gimn. ravnatelj: „Osnovni nauki iz fizike in kemije za ljudske in meščanske šole“. V treh oddelkih. Na podlagi učnih načrtov za osemrazredne ljudske šole na Kranjskem oš dne 25. septembra 1886. I. I. del. V berilo je vtisnjenih 52 slik. V Ljubljani.

Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1892. Cena vezani knjigi 60 kr. (Z ukazom vis. c. kr. učnega ministerstva z dne 19. novembra 1892 štev. 25063 je ta knjiga, kakor tudi v zadnji Popotnik-ovi številki omenjen Hubad-ov „Prirodopis“ v porabo na meščanskih šolah s slovenskim učenim jezikom dovoljena).

Z veseljem pozdravljamo novi prirastek na polji šolske književnosti. Dal Bog, da bi imeli obilo šol, v katerih bi se knjiga rabila. Povsem naravno je, da ocenjujejo jo slovensko šolsko knjigo radi primerjamo z nemškimi knjigami iste vrste. V tem oziru radi priznamo, da se Senekovič-eva fizika sme meriti z vsako slično nemško knjigo, o čem se bomo prepričali, pregledajoč našo knjigo natančneje.

Gledé na izbor stvarine nam je pohvalno omeniti, da je gosp. pisatelj bil, kar se tiče obsega, skromnejši od večine nemških pisateljev enakih knjig. Kdor po premnogem sega, nišesar ne doseže, velja posebno pri pouku. Kar se pa tiče izbrane stvarine posebej, v tem oziru bi pač rad nekoliko pripomnil. Namen prirodoslovnemu pouku v ljudski in meščanski šoli je, navaditi učence, da si razložijo najnavadnejše prikazni v prirodi. Učenec se mora navaditi, da vsaki prikazni išče vzroka. Ni prikazni brez vzroka, ta zakon, ki se mu mora iz mnogih posameznih slučajev sam vsiliti, naj bi postal tako rekoč temelj njegovega nazora o svetu. Zategadelj zdi se mi potrebno, da bi se bilo navedlo včasih nekaj več praktičnih slučajev, spadajočih pod dotični prirodni zakon, nego se je sicer zgodilo. Mnogo takšnih slučajev je treba tudi iz metodiskega ozira, kajti oni vzbujajo zanimanje za abstraktne zakone in je pojasnjujejo. Konečno je mnogo obilo praktičnih slučajev, ki zahtevajo: pouk bodi uporaben (praktičen). Ako bi se na ta način knjiga nekoliko razširila, to bi ji nič ne škodilo, kajti razširjatev v tem smislu bi ne pomenila večje obremenbe učencev, ampak nasprotno. In ko bi potrebno bilo, bi se tudi še lahko kak odstavek teoretične stvarine izpustil. Meni jako ugajajo naloge za vajo, ki se šestokrat nahajajo v nekaterih nemških knjigah na konci posameznih odstavkov. V takšne naloge se lahko vplete mnogo praktičnih slučajev. Tudi takšnih nahajamo v naši knjigi, a meni se zdi, da premalo. Res je, da tudi učitelj lahko takšne naloge stavi. Toda, ne vem ali bo imel v to zadostni časa.

Tvarina je razvrščena po načelu koncentričnih krogov, kakor v vseh takšnih knjigah, ki se rabijo v avstrijskih meščanskih šolah, vsaj to zahteva učni načrt. Temu se torej vže zaradi tega ne more nič opomoči. Ne morem si kaj, da ne bi tukaj vsaj omenil, da se v metodičnem književstvu začenja nekako gibanje naj bi se prirodoslovna stvarina pri pouku v ljudski šoli razdelila po slikah ali skupinah. Ta metoda zahteva, da bi se združilo pri pouku v jedno sliko, kar se v prirodi, v obrtih itd. vkup opazuje. Takšne slike bile bi n. pr.: Na zidališču. Na polji. V kuhinji itd. S tem pa sem hotel opozoriti le čitatelja na to gibanje, kajti dosedaj še to vprašanje ni godno.

Gledé na učni ton, v katerem se mora šolska knjiga pisati, so učitelji različnega mnjenja. Nekateri želé, da zadržuje knjiga samo jedro šolskega

pouka; kako se to učencem razklada, torej metodična stran, bodi učiteljeva reč. Ta terjatev se utemeljuje s tem, da se na ta način prosto gibanje učiteljevo ne omeja. Pri pouku po takšni knjigi si učitelj lahko izbere metodo, ki je njegovi osebnosti najbolj primerna, kar je gotovo zelo koristno, ako je učitelj dober metodik. Kaj pa, če nima te lastnosti? Pa tudi to nam je pomisliti. Šolska knjiga je namenjena učenca. Z njeno pomočjo naj bi učenec ponavljal, česar se je v šoli priučil. Radi tega mora knjiga biti zanimiva, da svojega lastnika gostokrat k sebi privabi. Brez zanimanja ni vspeha v pouku. Kdo se pa zanima za knjigo, v kateri je vsak stavek kaka definicija, zakon itd.? To je pretežko blago.

Torej bode pač tisti pravo zadel, ki hodi sredi med skrajnima zahtevama. V tem oziru pravo zadeti je zelo težavno. Po mojem mnenju je gosp. pisatelj naše knjige tudi v to stran pravo zadel. V obče zaznamoval je učitelju pot, katero mora hoditi, a pustil mu je toliko prostosti, da se v zaznamovano stran lahko po svoji individualnosti in po potrebah učencev svobodno giblje. Učenec pa ne bode našel v knjigi ponavljajoč doma stvarino, v šoli obravnavano, samo suhih rezultatov, ampak s pomočjo knjige prehodil bode še jedenkrat pot, ki ga je v šoli pod učiteljevim vodstvom privédlá do smotra. Smoter mu bode na ta način povsem jasen.

Slike so lepe in jasne; ko bi jih bilo malo več, ne bi škodilo nič. Vnanja uprava knjige je lepa in primerna. Jezik je gladek, čist in lahko umeven. Da ni brez tiskovnih hib in da bi se znabiti dalo tu ali tam kaj jasneje, točneje ali tudi slovniško pravilneje povedati, kdo ne bi tega pričakoval? Takšne malenkosti poišče čitatelj sam, to vrednosti knjige nič ne spremeni. Da so takšne hibe neizogibne, vsakdo ve, kdor je kedaj dal kaj tiskati.

Schreiner.

„Iskrice“. Zbirka pesmij in povestij. Spisal in slov. mladini poklonil Janko Leban, nadučitelj. III. zvezek. Cena 25 kr., po pošti 28 kr. V Gorici. Založil in tiskal Ant. M. Obizzi. 1892.

Med slovenskimi pisatelji, ki s primernimi knjižicami bogatijo našo mlado mladinsko literaturo in polnijo naše šolske knjižnice, zavzema jako odlično mesto g. Janko Leban, nadučitelj v Begunjah. Njegovih „Iskrice“ I. in II. zvezek pozna vže skoraj vsak šolski otrok po Slovenskem. Ravnokar pa nas je razveselil g. Leban s III. zvezkom rečenega delca, in o tem smo se namenili danes nekoliko več spregovoriti. Zvezek obsega 27 raznih sestavkov, pesmic in povestic, ki so več ali manj vsi sposobni vzbujati in gojiti v otrokih lepe in blage čute: pobožnost, poštenost, ljubezen do roditeljev, do domovine in človeštva, veselje do dela itd. itd. Posebno ljubke so nekatere pesmice, recimo: „Vrli Avstrijan“

Jaz gorée sem Avstrijan,
Bogu, caru, domu vdan;
Tej trojici čem goréti,
Dokler bo mi tu živeti itd.

Zares take pesmice so povsem sposobne vsajati v mlada otroška srca pravo, zanesljivo in požrtvovalno domoljubje: ljubezen in zvestobo do domaćije in do premilega nam vladarja. Povestica „Dva prijatelja“ (V „Vrtcu“ l. 1871, kjer je g. L. priobčil ta spis prvokrat, nosi dogodka naslov „Rešitev iz algirske sužnosti“) pojasnjuje mlademu čitatelju v prav primernem dogodku nauk, glasée se: Prijatelj dober veren — Zaklad je neizmeren! Tudi pesem „Pot v nebo“, ki je posneta po Vogl-ovej baladi, bode se takoj omilila naši mladini, zakaj zložena je zares z gorkim in v srce segajočim čutom. Otrok, kateremu je umrla mati ter ga ostavila samega na svetu, sklene „Poiskati mater milo“. V najhujšem mrazu krene jo sirotlje blede, strgano in razoglavo na daljni pot:

Mater jaz iščem svoje,
Ki odšla te dni v nebo je;
Kaj-li hočem sam doma? —
Ako ste tako dobrotni,
Mi povejte mož popotni,
Je-li daleč do neba?

Daleč, daleč, dete moje,
Pot v prelepo ta nebo je,
Z Bogom idi revček ti! —
In naprej gre dete bedno,
Ginejo moči mu vedno,
Po naravi se zmráči...

Kaj prijetno se bere tudi pesmica „Otroci birmanci svojemu škofu“.

Ti, kakor oče ljubeznjivi
Dohajaš k nam, da nas učiš,
Da v veri nas potrjaš živi
Ter svetstvo birne nam deliš.

Kaj bodedo pa mi ti dali
Za trude Tvoje in skrbi,
Ko smo nezmožni še in mali
Ter nam zlata in srebra ni.

Sreč darujemo Ti svoje,
Besedo damo Ti zvesto,
Da navke (bolje „nauke“) dobrovoljne Tvoje
Ohrani izmed nas vsakdo.

Pomenljiva je nadalje tudi pesem „Ura“ na strani 42.

Kdor rojen je, umreti mora vsak,
Ta prej, ta slej — tik-tak, tik-tak, tik-tak.

V tej pesmi najdeš pri besedi „prijatlom“ pod érto čisto nepotrebno opombo: „Prav se piše prijatlom ali pa prijateljem. Čemu ta opazka? Če rabi g. Leban v svoji knjižici obliko „prijatlom“, mu otrok gotovo verjame, da je pravilna. Ali misli morda g. L., da ga ima mladi čitatelj na sumu, da

rabi tudi napačne oblike? Na mestu bi bila dotična opazka v tej-le obliki:

Namesto prijatlom pišemo tudi „prijateljem“. — Namesto epične pesmi „Novi Matej ali žrtva loterije“, za katero se nikakor ne moremo ogreti, videli bi raje še dve tako ljubki pesmici, kakor so n. pr. na str. 55 „Otroška leta“.

Veseljapolni časi vi,
Za vami se oko solzi;
Toda ne bode vas nazaj,
Izgubljen je detinstva raj!...

Povest „Blagor milosrčnikom“ (Zakaj ne „usmiljenim“?) je toli mikavna, da se h krati omili tudi odraslemu bralcu istotako zadnji spis v knjižici kratkočasnica „Nagajiva papiga“.

Prav mnogo sestavkov v III. zvezku „Iskric“ je poslovenjeno iz nemščine, če tudi g. Leban tega povsod ni omenil. Tako bi n. pr. pod povestico „Strela“ na str. 19 trebalo postaviti opombo „Po Kellner-ju“, pod pravljico „Poslanci smrti“ na str. 36 pa besedi „Po Grimm-u“.

Sedaj si pa oglejmo še nekoliko natančneje pedagoško stran „Iskric“ III. zvezka! I. in II. zvezek te zbirke je bil namenjen gledé na vsebino otrokom od 8. do 10. ali recimo do 12. leta. Sestavki v tem zvezku pa so — kakor piše v uvodu g. pisatelj sam — različni; nekateri so primernejši za bolj odrasle otroke, drugi zopet za manjše. Vsak pa, bodi-si te ali one starosti, najde v njih kaj primernega za-se. Tako g. Leban. Po njegovem mnenji najde tedaj v III. zvezku „Iskric“ vsak otrok od 8.—14. leta kaj primernega za-se. In baš to nam ni nič kaj po volji; kajti, „Iskrice“ niso časnik za mladež ki bi moral res vsakemu kaj prinesiti — ampak drobna knjižnica, ki bi naj bila namenjena neki določeni stopinji. Znana resnica je, da knjig, katere so n. pr. z ozirom na vsebino namenjene otrokom prve dóbe, ne čitajo posebno radi otroci druge stopinje, še manj pa zanima taka knjižica mladino najvišje stopinje; zdi se jej preveč otroška. Sicer pa je jasno, da zahteva otrok na najvišjej stopinji z ozirom na njegovo vže pręcej razvito in razširjeno duševno obzorje, celo drugačne duševne hrane, nego otrok prve stopinje. — Ko bi bil g. L. izpustil v tem zvezku oddelek „Drobne povesti za male otroke“ od str. 48—55 bil bi III. zv. „Iskric“ z ozirom na njegovo drugo vsebino prikladen za deco od 12.—14. leta. Škoda, da g. L. teh povestic ni uvrstil med svoje poleg italijanskega izvirnika prirejene drobne povesti za otroke, ki so zagledale lanskega leta pri J. Giontini-ju v Ljubljani beli dan! Sicer pa omenimo mimogredé, da je med temi 12. povesticami tudi nekoliko takih, ki niso baš mnogo vredne. Jaz bi nje imenoval „pädagogische Fehlgeburten“, daš me g. Leban prepriča, da je povestice posnel po tem in tem slavnem nemškem pedagogu. Poglejmo nekoliko 11. povest „Va-

rujte se klepetanja!" Glasi se doslovno: Milena je bila prava pravcata klepetulja. V šoli je svojim tovarišicam pravila vse, kar sta doma govorila oče in mati. Pravila je tudi, kaj doma delajo, kaj jedó, skratka: zamolčati ni mogla ničesar! Nekega dne reče svojej součenki: „Slavica, danes je moja mati govorila z neko gospo. Dejala je, da je tvoj oče silno ubog itd.“ Slavica je domov prišedši povedala, kaj je v šoli pravila Milena. Vsled tega je nastalo dosti besed. Stariši Milenini so prišli v veliko zamero pri Slavičinih roditeljih.

Vidite, kaj nastane iz tega, če otroci vse izbleknejo, kar se doma godi. Varujte se nepotrebnega klepetanja!

Zopet v drugi povesti („Solnčnica“) poučuje mati svojo malo Zvezdanico: „Solnčnice so kakor nečimurne deklice. Te se zdijo, da so lepe in dobre, v resnici pa so le puste in sitne. Zapomni si dobro: Lepota brez čednosti je podobna cvetki brez duha. Takih cvetok nobeden ne goji, in naj bi bile še lepše!“

Ali bo „mal otrok“ te lepe nauke materine tudi razumel — sodbo o tem prepuščam z mirnim srcem srce čast. „Pop.“ bralcem. (Konec sledi.)

Prejeli smo to-le:

Književno naznanilo.

Začel se je tiskati „Slovensko-nemški slovar“, ki bode izdan na troške rajnega knežškofa ljubljanskega Antona Alojzija Wolf-a, in ga je uredil prof. M. Pleteršnik.

Iz nabranega gradiva se je dal sestaviti tak slovar, ki bode najbolj služil praktičnim namenom. Da bi pa natančnejšo podobo našega jezika kazal, dodala so se še naglasna in izreko nekaterih glasov določajoča znamenja, toda samo le na čelu stoječim tolmačenim besedam, in imenovani so tam, kjer se je potrebno zdelo, s kraticami viri, iz katerih je kaj sprejeto v slovar; besedam in rekom povsod ali široko po Slovenskem znanim in sploh rabljenim, kakor tudi onim tujkam, ki se največ za znanstvene pojme malo ne v vseh evropskih jezikih nahajajo ter v slovenski obliki malo ali nič niso spremenjene, nič ni pristavljeno. Pa umeje se samo ob sebi, da pripisani citati ne morejo imeti tega pomena, da se dotične besede samo le pri teh pisateljih in v teh spisih ali v teh krajih nahajajo, ki so omenjeni, drugod pa ne; tako obširno nikakor ni bilo nabrano gradivo.

Naglas se ravna najbolj po načelih razloženih v razpravah profesorja M. Valjavca, priobčenih v „Radu jugoslovanske akademije“ („Prinosi k naglasu u novoslovenskom jeziku“), in po govoru kranjskem,

zlasti dolenjskem; naglasna znamenja so z neznatno spremembo od Vuka Št. Karadžić-a rabljena, izreko določajočih znamenj pa je bilo treba nekoliko novih izmisliti. Gradivo slovarsko je obsegalo rokopisne slovarje, večje in manjše zbirke med narodom nabitih besed in izpiske iz tiskanih slovenskih slovarjev in drugih knjig od najstarejše do najnovejše dobe.

Sprejeto je v slovar vse besedje, kar ga je pomajalo gradivo, ako se je urednik prepričal, da je narod kje govori ali da se rabi v knjigah. Zato so tudi med narodom in v knjigah navadne in udomačene tujke sprejete; niso se pa sprejele v novjšem času in po nepotrebnem iz sosednjih jezikov vzete, kakor tudi iz knjig ne one besede, ki so napačno skovane ter si niso po obširni rabi veljave pridobile; tudi niso sprejete brez potrebe iz drugih slovanskih jezikov vzete besede.

Takim besedam, pri katerih je manj jasno, kako so nastale, zlasti tujkam, katere je narod v starejših dobah sprejel iz sosednjih jezikov, dodajala so se, kjer je bilo mogoče, kratka pojasnila, primerjajoča one besede, iz katerih so nastale ali s katerimi so v zvezi.

Pisava je povsod, tudi v citatih, kolikor mogoče jednaka, ker je delu poglavitni namen praktična uporabnost, katero bi različnost v pisavi citatov le ovirala.

Slovar bo izhajal v sešitkih po pet pol obsegajočih. Vsakih pet do šest tednov pride po jeden sešitek na svetlo. Prvi sešitek bode izdan koncem meseca decembra.

Koliko bode vseh sešitkov, tega ni moči zdaj natančno povedati; utegne pa jih biti okoli dvajset.

Cena vsakemu sešitku bode 50 kr. Naročila sprejema „Katoliška Bukvarna“ v Ljubljani.

Uredništvo in izdajateljstvo.

Novosti.

„Ilustrovan Narodni koledar“ za navadno leto 1893. Celje. — Uredil in izdal Dragotin Hribar. Cena 1 gld. Po pošti 10 kr. več. Ta res krasno opravljen koledar, ki je v slovenski književnosti nova prikazen, obsega poleg navadnih koledarskih stvari: a) životopis Miha Vošnjaka (z 2 slikama); b) Car Vahtang. Gruzinska balada. Preložil A. Askerc; c) Igrača s srečo. Novela Pavline Pajk-ove; d) Iz popotnih spominov. Spisal Ahasver; e) Selitev Slovanov proti jugu. Spisal S. Rutar in še nekaj drobnih spisov in pesmic. Slike, katerih je vseh osem, so lepo in umetno izvršene. Tudi vez je krasna. Sploh „Ilustrovani Narodni koledar“ zdi se nam vreden, da ga najtopleje priporočamo. Dobi se pri založniku v Celji.

„Kratek nauk o glasbi“ je naslov drobnj knjižici, katero je spisal in ravnokar izdal Anton Nedvčd in katera se dobi pri založnikih Ign. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani po 15 kr. (s poštnino vred 17 kr.) komad.

V kratkem izidejo od istega pisatelja pri istih založnikih:

„Vaje o petji“ in „Početni nauk k petji“ po Weinwurm-u, na kar naše bralce vže zdaj opozarjamo.

Društveni vestnik.

Iz ormoškega okraja. Dne 2. novembra t. l. zborovalo je učiteljstvo ormoškega okraja po vsporedu priobčenem v 20. šte. „Popotnika“. Navzočih je bilo 12 udov. Po pozdravu predsednikom se dnevni red toliko spremeni, da se vrši najpoprej peta točka, namreč vplačevanje letnine in vpisovanje novih udov. Kot nov ud je društvu pristopil g. Anton Freuensfeld, učitelj pri sv. Miklavži.

I. Zapisnik o zadnjem zborovanji se prečita in nespremenjen odobri.

II. O letošnji dež. učiteljski konferenciji poroča g. Mejovšek. — Poročilo o tej konferenciji je objavil tudi „Popotnik“. — Med drugim izrazi gosp. govornik željo, da bi se razstava učil v Gradcu tako uredila, da bi bila najpotrebniša učila razvrščena po kategoriji šol — 1- do 5razrednic — ter da bi bila cena dotičnih učil označena.

III. „Narečje ali dialekt in njegov pomen za ljudsko šolo, zlasti za elementarni razred“ govori g. Anton Kosi ml. Poročevalec omenja, da otrok pri prvem vstopu v šolo govori v dialektu. Učitelju se je treba na to ozirati in nekaj časa z otrokom v narečji govoriti. Da pa se to zamore, seznani naj se učitelj z narečjem dotičnega kraja in v to svrhu naj si zabilježuje besede. Konečno nam podá g. govornik besede v narečji, koje se rabijo okoli Središča, ter želi, da bi se učitelji najprej za narečja bolj zanimali.

Gosp. predsednik se obema govornikoma za nja trud toplo zahvali.

IV. Slučajni nasveti. Gosp. Porekar nasvetuje, naj se dež. šolskemu nadzorniku izjavi pismena zahvala, ker se je pri dež. konferenciji o priliki dogodka g. Robič-a za spodnještajerske učitelje tako krepko potegnil. Se sprejme. Dalje želi omenjeni g. govornik, naj se g. ravnatelj učiteljišča v Mariboru izjavi zahvala za izdajatev „letnega poročila“ o mariborskem učiteljišči. *)

Gosp. Vinko Vanda predlaga, naj društvo pošlje okrajn. šolskemu svetu na dopis od 17. oktobra t. l., št. 592 izjavo, da naj ne meri učiteljstva po številu iz okrajne knjižnice izposojenih knjig, ker je v tej veliko število zastarelega, veliki del vže prečitán, ostalo pa niti ni čitanja vredno. Gosp. Porekar še pristavi predlog, da naj se okrajni šolski svet po-

prosi za primerno dotacijo v nakup novih, dobrih knjig, po katerih bode učiteljstvo gbtovo z veseljem segalo.

Z ozirom na svoje današnje predavanje predlaga g. Kosi, naj se sestavi poseben odbor, ki bo imel nalogo nabirati v okraji narodne izraze, ter v obče narodno blago. Izvolijo se gg. Anton Kosi, Ivan Kosi, Anton Sivka, F. Megla in Anton Freuensfeld.

Gosp. Kosi še stavi sledeče predloge:

a) Društvenemu vodstvu se naroča, da razpiše vsako redno mesečno zborovanje vsaj 14 dnij pred dnevom, kojega se ima vršiti zborovanje. Vabilo in vspored vsakega zborovanja naj se priobči v „Popotniku“.

b) Slavno uredništvo „Popotnika“ se naj poprosi, da poskrbi za obširen življenjepís „uzora“ štajerskih učiteljev pokojnega ravnatelja Rajhenburskega Fr. Jamšek-a *) ter ga priobči v svojem listu, zakaj mož, ki je deloval več kot 28 celih let neumorno za prospeh narodnega šolstva na Slovenskem, mož, ki je bil v vsakem oziru trden, neupogljiv značaj, prava dika našega stanu v resnici zasluži, da se mu postavi v našem strokovnem listu, za koji je spisal toliko lepih člankov, lep in trajen spominek, t. j. da se popiše njegovo življenje in delovanje ter pridene — če mogoče še primerna slika.

Imenovani gosp. opozarja tovariše na izvrstno šolsko knjigo „Prirodopis“ od Hubad-a. Ta knjiga zasluži zaradi metodične uvrstitve ter izborna razkladane tvarine, da se do dobra seznani z njo vsak ljudski učitelj.

Izmed dopisov je omeniti onega štajerske učiteljske zaveze, kateri govori o uravnanji učiteljskih plač.

M. Š.

Iz gornjegraškega okraja. Zborovanje učiteljskega društva za gornjegraški okraj, ki bi se imelo vršiti dne 14. julija v Lučah je vsled slabega vremena izostalo. Drugo zborovanje bilo je v Mozirji dne 1. septembra. Otvorivši zborovanje spominja se predsednik g. Fr. Praprotnik s sočasnimi besedami pred kratkem umrlega nadučitelja gosp. Fr. Žolgar-ja. V znak sočutja vstanejo navzoči.

Ko se je zapisnik zadnje seje odobril, predava

*) Zgodilo se je to vže v „Pop. koledarji“ za 1893. l., ki je ravnokar dotiskan. Uredn.

*) Tega poročila še je dobiti po 35 kr. iztis pri dotičnem ravnateljstvu, na kar opozarjamo vse one učitelje, ki ga želé imeti. Uredn.

g. Fr. Kocbek o metodi risanja zemljevidnih načrtov. V teoretičnem delu govora nam razloži razne načine, po katerih se zemljevidi rišejo, ter pokaže praktično na Štajerski, kako se izvrše taki načrti po metodi dež. šol. nadzornika g. dr. K. Jarc-a. Zbor mu izreka srčno hvalo na izbornem govoru.

Pri tem zborovanju sprejelo se je nasvetov, katere naj bi g. Fr. Praprotnik kot odposlanec v dež. učit. konf. o svojem času predlagal in sicer: Gosp. Dedič stavi predlog, naj bi se računice preosnovale ter na podlagi praktičnega življenja uredile; IV. računica naj bi imela dodatek o početnem oblikoslovju.

Gosp. Jeranko K. nasvetuje: 1. Počitnice naj se podaljšajo na dva meseca ali vsaj prestavijo v čas največje vročine t. j. v meseca julija in avgusta.

2. Nemske knjige naj bi se popolnoma predelale ali vsaj temeljito popravile, kajti po njih mrgoli raznih pogreškov.

3. Berila naj bi imela slovniške dodatke, le na večrazrednicah treba bi bilo posebne slovnice, ki bi bila ob enem pregled vseh dodatkov.

G. Fr. Kocbek želi, da bi se tiskal imenik deželne knjižnice, ter po jeden komad razposlal vsem okrajnim knjižnicam. S tem je bil spored končan in gospod predsednik sklene zborovanje.

Zborovanje, ki je bilo sklicano na 19. novembra v Rečico je vkljub ugodnemu vremenu moralo izostati vsled slabe udeležbe. Med tem časom se je predsednik odpovedal, sklical je radi tega podpredsednik zborovanje, ki se je vršilo dne 4. decembra ob 2. uri popoldne pri sv. Francišku. Zborovanje otvori g. predsednik Fr. Kocbek z običajnim pozdravom ter omenja v svojem nagovoru vzroke, radi katerih je zborovanje na Rečici spodletelo.

Na to prebere doše dopise: a) dopis g. Fr.

Praprotnik-a, s katerim naznanja vzroke, vsled katerih je predsedništvo odložil; b) dopis gospoda Ribnikar-ja zadevajoč njegov nastop kot predsednik „Zaveze“. Na predlog g. Kele-a izreka naše društvo g. Ribnikar-ju, ki je vže v začetku svojega delovanja kot predsednik „Zaveze“ pokazal, da je mož na pravem mestu in sicer s tem, ko je na Svetčevem banketu krepko zagovarjal slov. učiteljstvo svoje popolno priznanje in zahvalo. c) Na dopis pedagoškega društva, da se bo to le takrat krepko razvijalo, ako bo urejeno, kakor družba sv. Cirila in Metoda, izvoli se g. Fr. Kocbek poverjenikom za naš okraj. Nekaj udov je takoj naznanilo svoj pristop. d) Poziv štajerskega „Lehrerbund-a“, zadevajoč regulacijo učiteljskih plač, se na predlog g. Kele-a odloži do prihodnjega zborovanja, do katerega časa naj bi vsak to vprašanje dobro premislil in potem svoje mnenje izrazil.

Zapisnik seje dne 1. sept. se prečita in odobri.

Blagajnik g. Fischer poroča o gnotnem stanju društva.

Volitev novega odbora imela je sledeči izid: predsednik g. J. Kele, podpredsednik g. Dedič M., tajnik in blagajnik g. Fr. Lorber, odbornika gg. Kocbek, Wudler.

Po končanem volitvi nastopi novi predsednik, se zahvaljuje za skazano mu zaupanje ter poudarja z živo besedo važnost učiteljskih društev posebno sedaj, ko se na učiteljstvo množijo vsestranski napadi, spodbuja nas, da bi se vsi ravnali po gestu našega presv. cesarja in želi v prihodnje mnogobrojneše udeležbe in večjega zanimanja za društvo ter sklene svoj nagovor s trikratnim „živijo“ na presv. cesarja.

Prihodnje zborovanje bode začetkom maja 1893. v Šmartnem. Dan določi predsednik. F. L.

Dopisi in druge vesti.

Sv. Miklavž pri Ormoži. (Šolska svečanost.) Letos se je dozidalo tukaj prav lepo novo šolsko poslopje, katero se mora prističevati k najlepšim v ormožkem okraji in k prvim v političnem okraji ptujskem. Stalo je okoli 17.000 gld. ter obsega štiri učne sobe, za potrebo tudi pet in potrebna stanovanja za učitelje in šolskega slugo.

V nedeljo 6. novembra se je nova šola slovesno blagoslovljala in otvorila. Vže v soboto in v nedeljo na vse zgodaj so topiči naznanjali imenitnost dneva. Ob 8. uri začeli so se zbirati šolski otroci in občani, ter gostje in ljudje iz sosednih župnij. Ob polu 9. uri se pripelje g. c. kr. okrajni glavar dr. vitez Scherer in c. kr. okrajni nadzornik g. Iv. Ranner ter zastopnika okrajnega šolskega sveta g. dr. Gersak in g. dr. Omulec iz Ormoža. Po pozdravu po zbranih učiteljih, kraju. šolskem svetu in občinskih predstojnikih podamo se v cerkev,

kjer je častiti g. dekan A. Schwinger pridigoval o imenitnosti odgoje in šole za življenje ter starišem šolo toplo priporočal.

Po slovesni sv. maši, pri kateri sta g. župnik od sv. Bolfanka in domači g. kapelan g. dekanu stregla, šel je slovesni spreved, na čelu mu šolska mladež z zastavami in Svetinjska godba k novemu šolskemu posloppju, iz katerega so vihrale cesarska, štajerska in slovenska zastava. Pred duhovniki je šlo mnogo belo oblečenih deklet z venci na glavi. Po dokončanih cerkvenih obredih zbrala se je šolska mladež, gostje in ljudstvo, kolikor ga je imelo prostora v odičeni šolski sobi, kjer prvi po prime besedo g. c. kr. okrajni glavar. Govornik izreka zahvalo občinskim zastopom in kraju. šolsk. svetu za prelepo novo sezidano poslopje, naklada učiteljem skrbeti za blagor šole, da bode to poslopje služilo lepemu, vzvišenemu namenu ter za-

kliče trikratni „živijo“ presvitemu cesarju, čemur navzoči navdušeno pritrdijo. Otroci zapojejo cesarsko pesen.

Gosp. nadzornik opozori v svojem govoru stariše na dolžnosti, ki jih imajo kot prvi vzgojevalci otrok, kako naj svoje otroke za šolo pripravljajo, kako naj jih v šolo pošiljajo in učiteljem pri težavnem delu pomagajo. Učenci zapojejo „Avstrija moja“. Nadučitelj Šalamun se potem zahvali v prisrčnem govoru vsem občanom, ki so toliko storili za novo šolo ter jih zagotovi za to njihovo požrtvovalnost hvaležnosti sovremenikov in potomcev. Izreče zahvalo g. c. kr. okrajnemu glavarju, g. nadzorniku, ter vsem, ki so povzdignili slovesnost s svojo navzočnostjo. Na zadnje se zahvali jeden učence v imenu svojih součencev vsem dobrotnikom, ki so pripomogli, da se slovesnost obhaja ter obljubi, da se bodo vedno z hvaležnim srcem spominjali dobrot, katere so danes prejeli.

S tem je bila slavnost v šoli končana. Ko so se otroci med sviranjem godbe gostili z jedjo in pijačo, so si drugi gostje ogledovali šolske prostore.

Pri obedu so se vršile razne napitnice. Gosp. okrajni glavar je napival presvitemu cesarju, velečastiti g. dekan okr. glavarju in g. nadzorniku, ta g. dekanu, g. dr. Geršak učiteljstvu itd. Ločili smo se še le pozno v noč.

Iz Grada. (Franc vitez Močnik †. V sredo, dne 30. novembra t. l. ob polu dvanajstih, umrl je v Gradci vpokojeni c. kr. deželni šolski nadzornik Franc vitez Močnik. Rojen je bil v Cirknem na Primorskem dne 1. oktobra leta 1814 kot sin kmečkih starišev. Dopršil je v Ljubljani gimnazijske in bogoslovne študije, a ni se dal posvetiti, ampak vstopil je l. 1837. kot učitelj na glavni šoli v Gorici, kjer je bil 10 let. Mej tem napravil je leta 1840 modroslovski doktorat in bil leta 1846. imenovan profesorjem matematike na tehniški akademiji v Lvovu in leta 1849. na vseučilišči Olomuškem. Leta 1851. pozval ga je grof Thun kot šolskega svetovalca in nadzornika ljudskih šol v Ljubljano, od koder je prišel leta 1860. v Gradec kot nadzornik ljudskih šol in realk na Štajerskem in Koroškem. Leta 1871. stopil je v pokoj ter bival v Gradci v svoji hiši, Kroisbachgasse št. 5.

Močnik je jeden največjih šolskih pisateljev avstrijskih. Njegove računske knjige rabijo se, začeni leta 1846. v vseh nižjih in srednjih šolah in v vseh avstrijskih jezikih. Cesar odlikoval je ranjkega leta 1862. z vitežkim križcem Fran Jožefovega reda, leta 1871. pa z redom železne krone III. vrste ter ga povzdignil v viteški stan. Večna slava njegovemu spominu! Ljubil je tiho a zvesto svojo slovensko domovino ter gmotno podpiral naše šolstvo.

Iz Gorice, 4. decembra. K preskušnji učne sposobnosti v minolem meseci je došlo šest učitelje

Slovenk (gospdne.: Cej Mar., Jelsek Amal., Jug Otil., Lojk Josip., Pivk Amal. in Zevnik Ana), dva učitelja Slovenca (gg. Schlunder Jul. in Sluga Ivan) in devet Italijank. Jedna Italijanka je bila izprašana iz slovenščine kot učnega jezika, a bila je sposobljena za slovenščino le kot predmet na nemških in italijanskih ljudskih šolah. Jeden učitelj ni prestal preskušnje, vsi ostali so bili usposobljeni za slov. oziroma ital. ljudske šole — razven jedne Italijanke, ki je bila preskušena le za francoščino. Dve Italijanki ste prebile izpit z odliko.

Pismena vprašanja so bila:

I. Iz pedagogike (in nemščine): Wie haben Haus und Schule erziehllich zusammenzuwirken und welchen Einfluss hat der Lehrer (die Lehrerin) auf die häusliche Erziehung?

II. Iz slovenščine: 1. Vzgljedo učiteljevo (učiteljčino) življenje v šoli in zunaj šole. 2. Pojem dovršnih in nedovršnih glagolov, jih poraba pri deležnikih oziraje se posebno na slovniški pouk v ljudske šoli.

III. Iz matematike: 1. Trije trgovci kupujejo s češpljami. V to da A $\frac{1}{2}$, B $\frac{1}{3}$, C $\frac{1}{6}$ potrebnega denarja; kako si razdelé dobiček, ako so nakupili 25⁸/₉ po 4⁴/₅ gld., 22⁵/₅ po 4⁷/₂ gld., 46⁹/₉ po 4⁹/₉ gld., 25²/₄ po 4⁸/₅ gld., ako plačujejo lupljenje po 85 kr. q (surove teže), ako stoji sušenje in drugo delo po 1¹/₁ gld. (suhe teže) in se usuši 490⁰/₀ ter se suhe češplje prodajo po 38⁰/₅ gld. q? — 2. Koliko stoji vodnjak 4⁶/_m globok in 1^m širok (v luči), ako se računí a) za kopanje po 85 kr. od ^a/_a, b) za zidanje 30^{cm} debelega zidu po 7⁹/₀ gld. ^m/_m, c) za ometanje znotranje strani s cementom po 55 kr. ^m/_m? — 3. Na kateri stopinji ljudske šole (katerega šolskega leta) se razloži otrokom metriška mera? Naj se osnuje načrt!

IV. Iz realij: 1. Cesarica Marija Terezija (Metodična obravnava). 2. Ne preganjajte pticev (Pouk v ljud. šoli). 3. Tlakomer (Pouk v ljudske šoli).

y.

(Odlikovanje.) Ministerstvu za uk in bogočastje v službovanje prirejen c. kr. dež. šolski nadzornik g. dr. Matija Wretschko dobil je naslov in značaj ministerijalnega svetovalca.

(Volilna pravica za podučitelje.) C. kr. dež. šol. svet štajerski je dotično vlogo štaj. uč. zveze z dne 19. decembra 1891 čez leto dnij (8. nov. 1892 št. 7807) rešil v tem smislu, da mu ni mogoče v zadevi volilne pravice def. podučiteljev z ozirom na volitev strokovnjakov v okrajne šolske svete izdati splošne naredbe, marveč da bode reševati v tem oziru vsak konkretni slučaj instančnim potom.

(C. kr. dež. šol. svet kranjski) dovolil je, da se razširi jednorazrednica v Št. Vidu pri Silčah v dvorazrednico, jednorazrednica v Zatični v trirazrednico in trirazrednica v Sodražici v štiri-razrednico.

Razpisi natečajev.

Št. 1230.

Podučiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli v Cirkovcah se umešča podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno ali tudi provizorično.

Prosileci in prosilke naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z spričevalom zrelosti in eventualno učiteljske sposobnosti ter z dokazom avstrijskega državljanstva, potom predstojnega okr. šolskega sveta do 2. januarja 1893 krajnemu šolskemu svetu v Cirkovcah (pošta Pragerhof).

Okrajni šol. svet Ptuj 1. decembra 1892.

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 709.

Natečaj.

(Podučiteljska mesta.)

V breziškem šolskem okraji umeščati so ta le učiteljska mesta definitivno ali tudi provizorično:

a) Mesto stalnega okrajnega pomočnega učitelja za okoliš c. kr. okr. glavarstva Breziškega z dohodki podučitelja po III. plač. razredu.

b) Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Dobovi pošta Brežice, IV. plač. razred.

c) Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Pišecah, pošta Brežice, III. plač. razred in prosto stanovanje.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene z zrelostnim eventualno tudi s sposobnostnim spričevalom kakor z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnice) itd. potom predstojnega okr. šol. sveta do 31. decembra 1892 in sicer z ozirom na mesto pod a) marveč pod okr. šol. svetom v Brežicah, z ozirom na ostali mesti pa pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Oponomi se, da je gledé na vsa mesta popolno znanje slovenskega jezika potrebno in da se more podučitelju ozir. podučiteljici v Dobovi podeliti osona doklada 30 gld. na leto.

Okr. šol. svet Brežice 19. nov. 1892.

Predsednik: Aralža s. r.

Št. 459.

Podučiteljsko mesto.

Na četirirazredni ljudski šoli pri Sv. Križu pri Slatini se umešča podučiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razr. in brezplačnim stanovanjem definitivno ali tudi začasno.

Prosileci naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti in oziroma učiteljske vsposobnosti, ter z dokazom avstrijskega državljanstva, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 20. decembra 1892 pri dotičnem krajn. šolsk. svetu.

Okr. šolski svet Rogatec 18. novembra 1892.
2-2

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 1289.

Učiteljsko mesto.

Na jednorazredni ljudski šoli v Polenškaku se popolni učiteljsko mesto z prostim stanovanjem in z dohodki IV. plačilnega razreda definitivno ali tudi provizorično.

Prosileci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene s spričevalom zrelosti in učiteljske sposobnosti ter z dokazom avstrijskega državljanstva in sposobnosti ter z dokazom avstrijskega državljanstva in sposobnosti za subsidijarno poučevanje v katoliškem veronauku potem predstojnega okr. šol. sveta do 31. decembra 1892 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šol. svet Ptuj 29. novembra 1892.

1-2

Predsednik: Scherer s. r.

Naznanilo.

Popotnikov koledar za slovenske učitelje

1893

je dotiskan in se prične razpošiljati, kakor hitro izvrši knjigovezec svoje delo.

Cena novemu letniku je naslednja:

Navadno vezan komad, velja	1 gld. 25 kr.	} brez poštne.
„ „ „ „ z. zlato obrezo	1 „ 40 „	
V usnje vezan z rudečo obrezo in zaklopnicjo	1 „ 45 „	
„ „ „ „ zlato „ „ „ „	1 „ 60 „	

Po pošti 5 kr. več.

Naroča se „Popotnikov koledar 1893“ (najbolje s pošno nakaznico) pri

Upravništvu „Popotnik-ovem“
v Mariboru.

P. n. prejemniki našega lista, ki so z naročnino še na dolgu, opozarjamo še enkrat na naše pozive v prejšnjih „Popotnik-ovih“ številkah, ter trdno upamo, da se vsi v tem mesecu zanesljivo odzovejo svoji dolžnosti.

Po naročilu „Zaveznega“ direktorija: Upravništvo.

Vsečina. I. Izložba učil v Mariboru. (H. Schreiner.) — II. Kako je obravnavati realije, da podpirajo in pospešujejo tudi jezikovni pouk. (Gov. Fr. Frisch.) — III. Slovniske črtice. (M. Herič.) (VI.) — IV. Slovstvo. (Ocene in Novosti.) — V. Društveni vestnik. — VI. Dopisi in druge vesti. — VII. Natečaji in inserat. —

Lastnik in založnik: „Zaveza“.

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. (Odgov. J. Otorepec.)